

Отримано: 21 лютого 2022 р.

Прорецензовано: 28 березня 2022 р.

Прийнято до друку: 29 березня 2022 р.

e-mail: ninaxrystych@gmail.com

natalieborysova@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-13(81)-198-201

Христич Н. С., Борисова Н. В. Проблема вибору традиційних та інноваційних технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 198–201.

УДК: 378.011.3-051:811.111

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6839-8946>

Христич Ніна Сергіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2902-106X>

Борисова Наталія Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті викладено результати наукових пошуків вибору ефективних технологій навчання майбутніх учителів англійської мови. Під поняттям «технологія навчання» автор розуміє послідовність дій викладача та студента для досягнення навчальних цілей при вивченні навчального предмета, що передбачає застосування певної сукупності форм, засобів, методів і прийомів для реалізації змісту навчання. Необхідність пошуку нових технологій навчання зумовлено, з одного боку, зростаючою роллю цифрових технологій у пошуку інформації, появою великої кількості відкритих освітніх ресурсів, а з іншого, – обмеженнями у живому спілкуванні у зв'язку з пандемією Covid-19.

На думку автора, інтеграція традиційних та інноваційних засобів навчання у процесі вивчення англійської мови значно розширює можливості навчального процесу. Основним завданням сьогоденного викладача-філолога стає необхідність варіювати традиційну методіку викладання мови із іншими сучасними ефективними методиками. Це забезпечується, головним чином, шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій.

На основі узагальнення позитивного досвіду використання традиційних та інноваційних технологій у процесі формування англомовної компетенції здобувачів закладів вищої освіти, автор стверджує, що викладачі мають великий досвід у застосуванні традиційних технологій навчання, а саме: пояснювально-ілюстративних, проблемних, програмованих та диференційованих технологій навчання. Автор пропонує раціональну інтеграцію класичної та новітньої методіки викладання англійської мови у закладах вищої освіти.

Автор виділяє дидактичні та системотехнічні чинники, які впливають на вибір певної технології з метою інтенсифікації процесу викладання англійської мови у контексті змішаного навчання та аналізує методи та прийоми подачі нового матеріалу із застосуванням традиційних та інноваційних технологій навчання.

Ключові слова: традиційні засоби навчання, інноваційні засоби навчання, технологія навчання, онлайн навчання, дистанційна освіта, майбутній учитель англійської мови.

Nina Khrystych,
Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
Nataliia Borysova,
Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

THE PROBLEM OF CHOICE OF THE TRADITIONAL AND INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FORMATION OF FUTURE ENGLISH TEACHERS

The article presents the results of the scientific research on the choice of effective technologies for teaching future English teachers. Under the concept of «teaching technology» the author understands the sequence of actions of a teacher and a student to achieve the educational goals in the study of the subject, which involves the use of a set of forms, methods and tools for implementing the content of education. The need to find the new teaching technologies is due, on the one hand, to the growing role of digital technologies in searching for information, the emergence of a large number of the open educational resources, and, on the other hand, to the limitations of face-to-face communication because of the Covid-19 pandemic.

According to the author, the active use of digital teaching technologies significantly expands the possibilities of integrating traditional and innovative teaching tools in the process of teaching English. The main task of today's Philology teacher is the necessity to vary the traditional methods of teaching the language with the modern effective teaching methods. Its realization can be possible mainly through the use of information and communication technologies.

Based on the generalization of the positive experience in the use of traditional and innovative technologies in the process of forming English competence of the applicants for higher education, the author argues that teachers have an extensive experience in traditional teaching technologies, namely: explanatory-illustrative, problem-based, programmed and differentiated teaching technologies. The author proposes a rational integration of classical and modern methods of teaching English in higher education institutions.

The author identifies the didactic and systemtechnical factors that influence on the choice of a particular technology in order to intensify the process of teaching English in the context of blended learning and analyzes the methods and techniques of presenting the new material using the traditional and innovative teaching technologies.

Keywords: traditional teaching tools, innovative teaching tools, teaching technology, online learning, distance education, future English teacher.

Постановка проблеми. Дослідження питання технологій навчання було й залишатиметься актуальним, оскільки інтеграція іноземної мови в усі сфери життя є динамічним процесом. Освітянам України доводиться експериментувати з інноваційно-комунікаційними засобами навчання у сфері викладання іноземних мов, кардинально змінюючи методи та прийоми, форми та способи взаємодії студентів із інформаційним змістом освітнього компонента відповідно до форм навчання: аудиторного, дистанційного чи змішаного. Тому правильний та ефективний вибір технології навчання є надзвичайно актуальною проблемою сьогодення. Завдання викладача іноземної мови полягає в тому, щоб дібрати необхідний зміст, застосувати найефективніші методи й засоби навчання відповідно до програми з іноземних мов для закладів вищої освіти та поставлених навчально-виховних цілей у формуванні інтегральної компетенції – здатності використовувати поглиблені теоретичні та практичні знання з англійської мови для ефективного розв'язання складних задач та проблем у процесі навчання та проведення подальших наукових досліджень.

Метою нашого дослідження є порівняльний аналіз традиційних та інноваційних технологій на заняттях з англійської мови та вияв чинників, що впливають на їх вибір.

Аналіз досліджень. Теоретико-експериментальні дослідження, виконані в останні роки як вітчизняною, так і зарубіжною методиками навчання іноземних мов, дозволяють здійснити науковий підхід до формулювання та інтерпретації традиційних та інноваційних технологій навчання як засобу формування іншомовної комунікативної компетенції студентів у процесі вивчення англійської мови.

Розвиток цифрових технологій вносить докорінні зміни у систему навчання. Науковці сходяться на думці, що ще одним важливим чинником, що вплинув на стрімке використання цифрових технологій, стала криза Covid-19. Як зазначають О. Складенко та Н. Христич, «визначення пріоритету людини та переосмислення загальнолюдських цінностей в умовах пандемії Covid-19 потребують пошуку інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу, впровадження інноваційних педагогічних технологій, що сприятимуть розв'язанню освітніх проблем в умовах різних форм навчання (Христич, Складенко, 2021: 249).

Про пошук нових технологій навчання у зв'язку з пандемією наголошує В. Кондрук та Т. Харченко: «в умовах катаклізмів, коли аудиторна робота стає неможливою, нам на допомогу приходять інноваційні технології для дистанційного навчання» (Кондрук, Харченко, 2021: 114).

А. Клименко, Н. Закодонець & І. Шимків досліджували практичні аспекти використання найпоширеніших засобів мультимедійних технологій (Prezi, Google Slides, Power Point) у процесі викладання іноземних мов у закладах вищої освіти (Клименко, Закодонець & Шимків, 2017). Провівши дослідження з метою визначення шляхів співпраці і способів оцінювання, яким надають перевагу студенти, та дослідивши очікування студентів від процесу вивчення іноземної мови, учені виокремили фактори, що сприяють інтенсифікації процесу викладання у контексті змішаного навчання.

Найголовнішим питанням є вибір адекватних методів навчання. «Методи навчання англійської мови > ... < мають специфіку, що пов'язана з тенденціями тотальної цифровізації суспільства, переходу до «paperless» (безпаперового) спілкування ... » (Христич, 2021: 92).

Відповідно до змін у методах навчання, змінюються форми та прийоми виконання та перевірки вправ, які забезпечують первинну ланку формування мовної компетенції. С. Данилюк виділяє систему вправ із використанням інтернет-технологій з урахуванням таких критеріїв, як «специфіка сприйняття інформації в Інтернеті» й «домінантна роль формованої компетенції» у процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців (Данилюк, 2014).

Як свідчить практика, в умовах дистанційного навчання широко застосовується платформа Moodle. На думку В. Свиридюк, «навчальна платформа Moodle сприяє розвитку дистанційного навчання та представляє оптимальні можливості для покращення існуючої ситуації в освітній системі» (Свиридюк, 2020: 711).

І. Халимон та С. Шевченко наголошують, «... що користування платформою не вимагає від викладачів володіння спеціальними навичками програмування, заощаджує їх час на контролі самостійної позааудиторної роботи студентів за рахунок автоматизованої перевірки та оцінювання тестових завдань, надає можливість отримувати детальну інформацію про виконання завдань як окремими студентами, так і групою в цілому, а також реалізовувати зворотний зв'язок (Халимон & Шевченко, 2019).

Виклад основного матеріалу. Технологія навчання англійської мови вибудовується відповідно змістових ліній предмета «Іноземна мова» і визначаються його цілями і завданнями: формування вмінь і навичок спілкуватись іноземною мовою відповідно до мотивів, мети і соціальних норм мовленнєвої поведінки в типових сферах і ситуаціях і у результаті чого формується комунікативна компетенція студента.

Під поняттям «технологія навчання» розуміємо послідовність дій викладача та студента для досягнення навчальних цілей при вивченні навчального предмета, що передбачає застосування певної сукупності форм, засобів, методів і прийомів навчання для реалізації змісту навчання. Найпоширенішими традиційними технологіями на сучасному етапі розвитку методики навчання іноземних мов вважають пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване та диференційоване навчання.

За традиційною технологією вивчення нового навчального матеріалу слід починати із методу *показу*, мета якого – формування у студентів уяви про явище, що вивчається. Так, наприклад, розкриття семантики нових лексичних одиниць можна здійснювати за допомогою синонімів, антонімів, контексту, пояснення іноземною мовою, перекладом тощо. Наприклад, пояснення нових понять (назв професій) можна здійснювати за граматичною моделлю: *The Noun + is someone + the Attributive Clause: The inventor is someone who invented something that had not existed before*. Після показу студенти самостійно будують аналогічні речення з іменниками, як наприклад, *the geologist, the architect, the ecologist, the beautician* тощо.

Динамізм впровадження інноваційних технологій у всі сфери життя зумовлює постійне вдосконалення педагогічної діяльності. У сучасній педагогіці терміни «інновація», «інноваційний» означають нововведення, що стосується певного аспекту освітньо-виховного процесу. В інноваційних технологіях втілюються оригінальні навчально-виховні та розвиваючі навчальні цілі, форми та методи навчання, нестандартні підходи в організації навчальною діяльністю студентів.

Комунікативний простір дистанційного навчання пропонує різні платформи: Microsoft Teams, Moodle, Google Classroom, Google Meet, Google Hangouts, Zoom, Kohoot, CiscoWebEx та ін. Студент може використати будь-який ресурс (блог, подкаст, Твіттер, YouTube, мобільні додатки, освітні вебсайти, закладки тощо), які водночас є засобами навчання та засобами розвитку їх мотиваційної активності.

На практичному занятті студент може представити вивчений матеріал як PowerPoint презентацію, скрайб-презентацію, «mind map», «мозковий штурм», «кейс-метод», «відкритий мікрофон», рольову гру, конкурс з практичними завданнями з їх подальшим обговоренням тощо.

Обираючи ту чи іншу технологію, викладач повинен обов'язково враховувати дидактичні та системотехнічні чинники:

А. Дидактичні:

- відповідність цілям навчання;
- інформаційний контент;
- ступінь складності навчального матеріалу;
- рівень інтелектуально-творчих здібностей студентів;
- рівень базової мовної підготовки студентів;
- наявність засобів навчання;
- раціональність витрати часу.

Б. Системотехнічні:

– апаратні засоби (мережеве обладнання, комп'ютери, сервери, додаткове обладнання для відео-конференц зв'язку тощо);

– інформаційно-комунікаційне забезпечення з технічними можливостями цілодобового доступу до електронних освітніх ресурсів;

- програмне забезпечення;
- сервісна підтримка у разі технічних проблем;
- якісні електронні освітні ресурси.

Як свідчить практика застосування технологій навчання з англійської мови, існує безліч інноваційних технологій за допомогою яких можна урізноманітнити навчальний процес (Пудло, 2018; Шуляр, 2020). Вибір стоїть за викладачем. Але варто пам'ятати, що будь-яка інноваційна технологія не може замінити викладача, а є лише засобом, який підсилює та розширює можливості навчальної діяльності студентів. Тому рекомендовано звернути увагу на використання інноваційних технологій на заняттях з англійської мови, не ігноруючи при цьому традиційними технологіями, адже вони перевірені часом.

Підсумовуючи результати порівняльного аналізу традиційного заняття та заняття із застосуванням інноваційних технологій, слід зазначити, що вибір технології навчання – один з найважливіших і найбільш важких елементів навчальної діяльності викладача. Здійснюючи його, слід виходити з того, що кожна з технологій навчання орієнтована на певне коло дидактичних завдань, але не виключає при цьому непрямого рішення та інших технічних умов (наявність інформаційно-комунікаційних засобів навчання, потужності електричної мережі, забезпечення Інтернет-покриттям, створення комфортного робочого місця студента в домашніх умовах тощо).

Тому необхідно обґрунтовано і творчо оцінювати можливості конкретної технології навчання, знати її сильні та слабкі сторони і вибирати на цій основі оптимальне поєднання технологій відповідно до конкретного вищого навчального закладу, конкретної групи, конкретного студента. Проте, як свідчить практика, навчання з коректним використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту.

Висновки. У результаті проведеного порівняльного аналізу традиційного заняття та заняття із застосуванням інноваційних технологій, стає очевидним, що жодна освітня технологія не може розглядатися як універсальна. Організація навчального процесу в сучасних умовах вимагає поєднання різноманітних технологій, креативного підходу до використання кожної з них. Саме тому освіта сьогодні ґрунтується на творчому поєднанні традиційних та інноваційних форм, засобів, методів і прийомів навчання. Уміння педагога застосовувати різні технології навчання дає йому змогу творчо підходити до організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, обираючи в конкретних умовах саме ту технологію навчання, яка найкраще забезпечить засвоєння знань, формування умінь і навичок за мінімальних затрат зусиль і часу. У процесі навчання англійської мови найбільш доцільно використовувати ті технології, при яких у студентів розвивається бажання розвивати свою компетентність, учитися та досягати успіхів протягом всього життя, діяти у контексті глобалізації та полікультурної комунікації.

Проведений порівняльний аналіз варто поглиблювати у напрямі раціонального втілення світових досягнень технологій навчання іноземної мови у навчально-виховний процес закладів вищої освіти за умови збереження класичної української освіти.

Джерела та література:

1. Данилюк, С. С. (2014). Використання системи вправ у процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців засобами Інтернет технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 44(6), 182–193. <https://doi.org/10.33407/itlt.v44i6.1114>
2. Клименко, А. О., Загордонь, Н. І., & Шимків, І. В. (2017). Використання мультимедійних презентацій для інтенсифікації викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 59(3), 87–95. <https://doi.org/10.33407/itlt.v59i3.1607>
3. Кондрук, В. & Харченко, Т. (2021). Проблеми організації процесу навчання італійської мови студентів вищих навчальних закладів в умовах дистанційного навчання. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (Переяслав, 3 грудня 2021 року) / Ред. К. І. Мізін; Переяслав, 2021, 114–116.
4. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації / За заг. ред. В. І. Шуляра. Миколаїв : ОППО, 2020.

5. Пудло, Д. С. (2018). Впровадження в навчальний процес інноваційних технологій. URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-vprovadzheniya-v-navchalnyi-proces-innovatsiynih-tehnologiy-3126.html> (Дата звернення: 20.01.2022).
6. Свиридчук, В. П. (2020). Формування писемномовленевих навичок студентів-філологів на основі використання платформи MODDLE. Наукові записки. Серія. Філологічні науки. Вип. 187. Кропивницький : КОД, 705–712.
7. Халимон, І. Й. & Шевченко, С. І. (2019). Роль тренувальних тестів LMS MOODLE у навчанні студентів лінгвістичного профілю. Інформаційні технології і засоби навчання, 72(4), 246–257. <https://doi.org/10.33407/itlt.v72i4.2455>
8. Христич, Н. С. (2021). Умови ефективного впровадження інноваційних методів навчання у профільній школі. Сучасні методи навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Переяслав, 3 грудня 2021 року) / Ред. К. І. Мізін; Переяслав, 91–93.
9. Христич, Н. С. & Склярченко, О. Б. (2020). Педагогічні умови формування комунікативних компетентностей майбутніх учителів іноземних мов. Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка», 40, 240–250. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-3-39>

References:

1. Danylyuk, S. S. (2014). Vykorystannia systemy vprav u protsesi formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnih fahivtsiv zasobamy Internet tehnologii [Usage of exercises in the process of formation of future specialists' professional competence by means of Internet technologies]. *Information Technologies and Learning Tools*, 44(6), 182–193. <https://doi.org/10.33407/itlt.v44i6.1114> [in Ukrainian].
2. Klymenko, A. O., Zakordonets, N. I., & Shymkiv, I. V. (2017). Vykorystannia multimediiynyh presentatsiis dlia intensifikatsii vykladannya inozemnyh mov u zakladah vyshchoi osvity [The use of multimedia presentations for intensification of foreign languages teaching at tertiary level]. *Information Technologies and Learning Tools*, 59(3), 87–95. <https://doi.org/10.33407/itlt.v59i3.1607> [in English].
3. Kondruk, V., Kharchenko, T. (2021). Problemy of organizatsii protsesu navchannia italiis'koi movy studentiv vyshchych navchal'nyh zakladah v umovah distantsiinoho navchannia [Problems of organization of the teaching process of the Italian language for students of higher education institutions in the conditions of distance learning]. *Suchasni metodyky navchannia inozemnyh mov I pereklady v Ukraini Україна та за її межами: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції* (Dec. 3, 2021) / red. K. Mizin; Pereiaslav, 2021, 114–116. [in Ukrainian].
4. Orhanizatsia osvitynoho protsesu is zastocuvanniam tehnologii dystantsiinoho navchanniy u 2020/2021 navchal'nomy rotsi: metodychni rekomendatsii [Organization of the educational process with the use of distance learning technologies in the 2020/2021 academic year: guidelines] / za zah. red. V. I. Shulyara. Mykolaiv : OіPIIO, 2020. [in Ukrainian].
5. Pudlo, D. S. (2018). Vprovadzheniya v navchal'nyi protses innovatsiynyh tehnologii [Introduction of innovative technologies into the educational process]. Accessed: Feb. 02, 2022. [Online]. Available: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-vprovadzheniya-v-navchalnyi-proces-innovatsiynih-tehnologiy-3126.html> [in Ukrainian].
6. Sviridjuk, V. P. (2020). Formuvannya pysemhomovlennevyh navychok studentiv-filolohiv na osnovi vykorystannia platform MODDLE [Developing of writing skills of students-philologists on the basis of using of MODDLE platform]. *Naukovyi zapysky. Seriya. Filolohichni nauky*. Vyp. 187.. Kroпивnytskii : KOD, 705–712.[in Ukrainian].
7. Khalymon, I. I. & Shevchenko, C. I. (2019). Rol' trenuval'nyh testiv LMS MOODLE u navchannii stydentiv lingvistichnoho profilu [Role of training tests LMS MOODLE in teaching students of linguistic profile]. *Information Technologies and Learning Tools*, 72(4), 246–257. <https://doi.org/10.33407/itlt.v72i4.2455>[in Ukrainian].
8. Khrystych, N. (2021). Umovy efektyvnoho vprovadzheniya innovatsiynyh metodiv navchannia u profil'ni shkoli [The conditions for effective implementation of innovative teaching methods in specialized schools]. *Suchasni metodyky navchannia inozemnyh mov I pereklady v Ukraini Україна та за її межами: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції* (Dec. 3, 2021) / red. K. Mizin; Pereiaslav, 91–93. [in Ukrainian].
9. Khrystych, N. S. & Skliarenko, O. B. (2020). Pedagogichni umovy formuvannya komunikativnyh kompetentnosti maibutnih uchyteliv inozemnyh mov [Pedagogical conditions for developing communicative competencies of future foreign language teachers]. *Naukovyi zbirnyk «Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk: mizhvyziv's'kyi zbirnyk naukovykh prats' molodykh uchenykh drohobyt's'koho derzh. ped un-tu imeni Ivana Franka*, 40, 240–250. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-3-39> [in Ukrainian].